

Til Transport- og kommunikasjonskomiteen

Nasjonal Transportplan 2025-2036

Norges Handikapforbund jobber for et samfunn der funksjonshindrede får oppfylt våre menneskerettigheter og kan være fullverdige og likestilte borgere. I dette ligger også muligheten for både å ta ordinær kollektivtransport og bruke tilrettelagt transport.

I behandlingen av Meld. St. 20 (2020–2021) Nasjonal transportplan, ba Stortinget regjeringen gjøre nødvendige endringer for å sikre at universell utforming av samferdselssektoren innarbeides som et overordnet mål i all transportplanlegging for å oppnå at Norge blir universelt utformet innen 2035.

Siden dette ikke er hensyntatt, ber vi Stortinget klargjøre at universell utforming er et førende prinsipp under behandlingen av transportplanen.

- **Stortinget stadfester målet om et universelt utformet transport-Norge innen 2035.**

Dette er helt nødvendig for å sikre sammenhengende reisekjeder for alle. For funksjonshindrede er det ofte små feil og mangler som kan stoppe en reise. Når bussen bare har en plass for rullestol, eller hindringer på stasjonen gjør at man ikke kommer på, eller av kollektivmiddelet, er systemet sårbart og uforutsigbart. Det hjelper ikke komme inn på bussen, når du ikke kommer av der du skal.

Mangelen på en sammenhengende universelt utformet reisekjede gjør at Tilrettelagt Transport er en avgjørende del av et helhetlig transportsystem. Dessverre ser vi nå at flere fylker bygger ned sin egen TT-ordning, og lener seg på at den statlige ordningen skal dekke opp. Selv om noen alltid vil ha behov for dør-til-dør transport, må flest mulig kunne være trygge på at det er mulig å bruke det ordinære kollektivtilbudet. Vi savner en beskrivelse av hvordan TT-ordningene tenkes løst mot 2036, med tanke på mer felles regelverk, sikring av tilbudet til prioriterte grupper og sikre tilstrekkelig materiell.

- **Stortinget ber Regjeringen legge fram en sak med tydelige krav til de fylkeskommunale TT-ordningene.**

Vi er glade for at transportplanen trekker frem det gode arbeidet til Ekskurs, og at det meldes tilbake at arbeidet har gitt stor effekt. Ekskurs gir profesjonelle aktører i samferdselssektoren direkte innsikt i, og erfaring med, reisehverdagen til funksjonshindrede. Ekskurs har samarbeidet med Ruter over tid, og samarbeider med stadig flere aktører i sektoren. Dette er avgjørende for at universell utforming blir del av den helt grunnleggende planleggingen i transportsektoren, og gir stor virkning begrenset økonomisk ressursbruk.

- **Komiteen bør tydeliggjøre at alle aktører i sektoren, både myndigheter og selskaper, bør gjennomføre kurs og utvikling basert på Ekskurs-metodikken, slik den er beskrevet i NTP.**

Kapittel 5.6 God mobilitet for alle – universell utforming av transportsystemet

All ny transportinfrastruktur skal være universelt utformet, og kvalitets- og dimensjoneringskrav til universell utforming fastsettes gjennom transportvirksomhetenes håndbøker og veileder. For å i større grad sikre at håndbøker og veiledere er treffsikre nok, må disse utformes i samråd med brukerorganisasjonene.

Innkjøp av nye langdistansetog viser hvor forskjellig forståelsen av universell utforming kan være. For noen er målet nådd dersom alle har et tilbud om å bruke transportmiddelet, og ser bort fra at det skal brukes på en likestilt måte. På samme måte ser vi at selv om det er krav til universell utforming av bussene, så opplever vi at flybussene selv omdefinierer innholdet. Som eksempel har Flybussen.no definert at de bare betjener manuelle rullestoler og at reisende i rullestol må reservere plass før senest kl 14.00 siste hverdag før reisen. Dette gjør at man mister muligheten for å foreta akutte jobbreiser og private reiser, slik alle andre kan gjøre, eller man står uten transport om flyet er forsinket. Slik praksis uthules regelverket og hindrer likestilt bruk slik begrepet universell utforming forutsetter.

Universell utforming må være et selvstendig mål i transportpolitikken, ikke bare et tilleggselement som er med når oppgraderinger likevel skal gjøres. Det å gjøre samfunnet vårt tilgjengelig for alle krever sterke pådrivere. Stortinget må stadfeste målet om et universelt utformet transport-Norge innen 2035.

5.6.2 Jernbane og 5.6.3 Vei

Skinnegående transport har i utgangspunktet større mulighet til å sikre trinnfri atkomst enn andre transportmidler. Med god planlegging og utførelse vil dette være et hinderfritt alternativ. Vi opplever at FLIRT-togene er gode alternativer, men anskaffelsen av langdistansetog viser at det stilles for få krav til å sikre likestilt bruk av togene. Det må være mulig for alle å bruke samtlige tilbud i toget. Når det sendes ut anbud uten at dette er stilt som absolutte krav, vil man ikke få tilbud som ivaretar dette, eller som utfordrer togbyggerne tilstrekkelig.

- **Stortinget må slå fast at reell universell utforming må være et skal-krav ved alle nye anbud og kontraktsinngåelser, og at det forutsettes at alle passasjerer skal ha lik tilgang til alle fasiliteter og atkomst uten hjelp av andre.**

Regjeringen har som ambisjon at om lag 45 pst. av alle togreisene vil foregå til/fra en universelt utformet stasjon i løpet av første seksårsperiode og 68 pst. i hele planperioden. Det er bra at man prioriterer stasjoner med mest trafikk, men oppgraderingstakten må kraftig opp for sikre at alle kan bruke togtilbudet. Det samme gjelder på bussholdeplasser og infrastruktur hvor Regjeringens prioritering av oppgradering og nybygging gjør at aktuell infrastruktur som oppfyller krav til universell utforming bare er beregnet å øke fra 10–15 pst. i dag til om lag 20 pst. i 2036.

Vi mener ambisjonene er for svake og at det må lages en egen framdriftsplan for universell utforming av togstasjoner, holdeplasser og relevant infrastruktur, med tidsfrister.

- **Stortinget ber regjeringen legge fram en tidfestet fremdriftsplan for universell utforming av norske togstasjoner, holdeplasser og relevant infrastruktur**

5.6.4 Luftfart

Det er ikke bare fravær av universell utforming som hindrer funksjonshindrede en hinderfri reise. Enkelte flyselskaper krever at rullestolbrukere og bevegelseshemmede å medbringe egen evakueringsledsager. Dette påfører funksjonshindrede ekstra utgifter enn andre passasjerer. Reise må skje på egen vurdering og ansvar, og flyselskapene må selv sørge for å ha bemanning som sikrer at de kan gjennomføre pålagt evakueringshastighet, alternativt må selskapet selv dekke kostnadene til evakueringsledsagere.

- **Stortinget ber regjeringen sikre at flyselskap som har avtale om transport på FOT-rutene har nok kabinpersonale til å sikre pålagt evakueringstid, eventuelt dekker billetten til evakueringsledsageren.**

Parkering

Staten er opptatt av nullvekstmålet i byvekstavtalene. I kommende reforhandlinger med kommunene vil staten bl.a. kreve at lokale myndigheter i større grad forplikter seg til fortetting rundt knutepunkter inkludert maksimumskrav til parkering. Når kollektivtrafikken ikke er tilgjengelig og alternativene ikke er mulige, er mange bevegelseshemmede henvist til egen bil. Personer med HC-kort kan parkere på ordinære plasser, men når flere parkeringsplasser forsvinner, blir det også færre plasser for personer med HC-kort. Det må sikres at det fortsatt er mulig å etablere tilstrekkelig HC-parkering ved boliger, arbeidsplasser og publikumsbygg.

- **Stortinget ber regjeringen sikre at byvekstavtaler og øvrige statlige virkemidler stiller krav om prioritering og økning av HC-parkeringsplasser når man innfører og øker parkeringsrestriksjoner.**
- **Stortinget ber regjeringen undersøke hvordan skjerpede krav til parkeringsplasser påvirker funksjonshindredes muligheter for likestilling i arbeidsmarkedet, boligmarkedet og dagliglivet.**

Oppsummert mener vi regjeringen må legge frem en plan som innfrir vedtaket om å sikre at universell utforming av samferdselssektoren innarbeides som et overordnet mål i all transportplanlegging for å oppnå at Norge blir universelt utformet innen 2035.

Stortinget ber regjeringen legge frem en egen stortingsmelding om universell utforming i av transportsektoren.

For ytterligere informasjon kontakt:

Nestleder Magnhild Sørbotten, tlf 916 12 875, epost magnhild7@gmail.com

Interessepolitisk rådgiver Kristian Lian, tlf 402 30 676, epost kristian.lian@nhf.no

Med hilsen
Norges Handikapforbund

Tove Linnea Brandvik
Forbundsleder

Bjarne Kristoffersen
Generalsekretær